

Naj bi bilo napisano na njem: „sloga bratov“, „sprava narodov“, „džanska enakopravnost vseh ljudstev“, „sreča države“, „zadovoljnost vesvoljna“ — in — naj bi sodba Gospodova v naših djanjih mila nam bila!
Pozdravljeno bodi novo leto, — spolni vošila naše!

Dr. L. T.

Gospodarske stvari.

O zadevah goveje kuge.

Goveja kuga, o kateri Evropa (naš del sveta) pred letom 1709 skor nič vedila ni, ker je še le leta 1709 iz azijske Tartarije v Evropo zanešena, v različnih krajih razsajati začela, tako, da po prerajtbi dr. Fausta je v preteklem stoletju (od 1709 do 1809) v Evropi sami gotovo 200 milijonov goved pomorila, (samo v celjskem okraju je od mesca sušca do konca leta 1780 jih poginilo 10.000) nam še zmiraj žuga. Da naši gospodarji zmiraj vedó, kako stojimo s to morivko, jim bomo naznanjali vse, kar pozvedamo iz gotovih virov.

Po poslednjih naznanilih c. kr. general-komande v Zagrebu se v Bosni na Turškem kuga čedalje bolj razširja; vse nahije (okraji), razun ene, so bolj ali manj okužene; poginilo je živine že sila veliko.

Po naznanilu kr. namestništva zagrebškega od 20. decembra se je kuga ta (?) prikazala tudi v Karlovcu (v predmestju Banja), eno govedo je poginilo, dvoje so pobili.

Že se tudi na Štajarskem in sicer v Rajhenberku in Šedunu sevniškega okraja bojé, da ne bi imeli goveje kuge. Bog daj, da bi ne bila prava goveja kuga, ampak le vrančna bolezen! Kakor nam naš gospod dopisnik Sitar iz dolenskega Zasavja piše, je prignal pred božičnimi prazniki neki Hrvat več svinj k mesarju rajhenburškemu na prodaj; mesarjeva dva soseda kupita od Hrvata nekoliko svinj; pa že prvi in drugi dan po klavšnji napade čvetero goved strašna bolezen; neki kmet iz Šeduna (vas 2 uri od Rajhenberka) pripelje voz mrve v ta trg, ustavi svoje čisto zdrave vole blizo tistega mesta, kjer so unidan hrvaške svinje stale; drugi dan napade že oba vola kužna bolezen in se loti tudi drugih poprej zdravih goved tega kmeta; pa še ni zadosti: še mesarjevo živino, pri katerem so une svinje bile, kmalo po tem ravno taka bolezen napade, tako da pri vseh teh posestnikih je do danes (30. dec.) že šest glav padlo, drugih šestero pa menda ravno to čaka.

Našim gospodarjem pa, ki bi jih utegnili nesreča zadeti, da jim živina za govejo kugo zbolí, imamo zdaj še nekaj tolažljivega povedati. Povedali smo že, da ni bolje pomoči, da se ta neozdravljiva in kužna bolezen iz začetka mahoma zatara in daljna nesreča odvrne, kakor to, da se nemudoma prva bolna živina in vsa, ki je ž njo v enem hlevu bila, pobije in s poti spravi. Za to dobí gospodar odškodovanje po postavi. Ker je pa visoko c. kr. ministerstvo zvedilo, da si nekatere kantonske gosposke prizadevajo, živino prenizko ceniti, ki se ima pobiti in gospodarju poplačati, ali da po predoljih ovinkih ravnajo s to cenitvijo, je dalo vsem kantonskim gospóskam ukaz, naj hitro doženejo in prav cenitev, ker potem bo vsak gospodar raje hitro povedal, da ima bolno živino in nič ne bo skrival. — To nam je vesel dokaz, da visoka vlada po očetovsko skrbi za nesrečne gospodarje; — to naj bo pa tudi opomin gospodarjem, da brž brž tekó h gosposki in ji povedó, da jim je živina zbolela. Iskrico je lahko zatreti, plamen pa ne!

Obrtnijske in rokodelske stvari.

Koliko so nekđaj ljubljanski tesarji si prislužili na dan?

Gospod Gvajec, mestni tesarški mojster, nam je podal na pergamentu pisano „cimpermansko zunfno postavo“ (Zimerleuth Ordnung bey der Statt Laibach) od leta 1576, tedaj 13 let manj ko 300 let staro. Nemški „Zimerleuth-Ordnung-i“ je priložena slovenska prestava, stara zlo, kakor se iz pisanja vidi, pa vendar mlajša od nemške.

Zanimiva nam je ta stvarca iz dvojnega obzira: enkrat zato, da vidimo, kolikšna je bila dnina takrat memo dandanašnje, in spet zato, kakošen je bil pred 300 leti nemški, in kakošni — nekoliko pozneje — slovenski jezik. Reveža sta bila obá, pa še večí revež je bil nemški. In nauk iz tega? — naj si ga posnameta pošteni Nемеc in pošteni Slovenec sama!

Poslušajte tedaj, dragi bravci!

Einen Ordentlichen Master.
der sich umb ain arbeit annimbt,
Und dieselb in seiner Speyss ver-
richt, Solle ain ganz tagwerch
für sein lohn gegeben werden 13
khreuzer.

Jenmu Moistru, kateri se
Diela ob svojem ami ufame, fa
jeden dan 13 kraizerjov.

Einen Ordentlichen Zimer-
khnecht ain ganz tagwerch 11
khreuzer.

Jenmu Gselu za jeden dan
11 kraizerjov.

Einen Leer Jungen der nit
drey ganze Jar bei den Zimer-
handtwerch gewesen oder drey
ganze Jar gelehrt hat, solle ein
tag Zulohn gegeben werden 10
khreuzer.

Jenmu fantu, kateri se ni
fche tri Leita vuzhiu, se ima
jeden dan 10 kraizerjov dati.

Ako primerjamo današnjo dnino s to pred 300 leti, vidimo pač velik razloček. Pa to ni čudo, ker se je vse silno podražilo na svetu. Al to je bolj zanimivo, da med mojstrom in fantom je tak mal razloček bil.

Natoroznanske stvari.

Naturo spoznavati — vraže preganjati.

Od Soče 2. jan. * Ko se je 14. dne preteklega mesca na jasnem ponočnem nebu prikazala krasna severna luč ali burjava, uganjal se je velik hrup tam pa tam; vraže so se vsipale kakor orehi z polnega koša; ta je trdil to, ta uno; prostih ljudi (in med te štejem tudi dosti gospóde v dolgih sukňah) ni nobeden vedil, kaj je ta prikazen na nebesu, ki so nam jo „Novice“ razjasnile v poslednjem lanskem listu. Naj povem, kaj se je godilo v okolici naši. V našem bližnjem mestu Gorici je nek straža na gradu (tako saj smo slišali) dala s topom znamenje, češ, da je v bližnji vasi Salkanu ogenj, in vsled tega se začnejo tudi zvonovi po cerkvah mestnih žalostno glasiti; vse je od straha na nogah in veliko se jih napravlja, da bi šli gasit. Salkanci pa so nasproti mislili, da je nesreča ognja Gorico zadela, in nekteri se tudi napotijo iz ravno onega namena proti mestu. Takih misli so bili tudi Kanaljci, ki so vidili veliko zarjo stati nad hribom sv. Valentina in proti južni benečanski strani. Avčanom in drugim gorjanom se je zdelo, da gori v Učah, Koboridčanom pa, da je Bove v plamenu, in tako unim nasprotno.

Ali niso take dogodbe živa priča, da nekoliko naukov iz natoroznanstva je celó potreba v ljudskih šolah?